

Spis treści

Wykaz skrótów	XXIII
Wstęp	XXVII
Rozdział I. Zagadnienia wprowadzające	1
§ 1. Państwo	1
I. Pojęcie państwa	1
II. Funkcje państwa	2
III. Typy państwa	3
IV. Formy państwa	4
§ 2. Konstytucjonalizm	5
I. Pojęcie konstytucjonalizmu	5
II. Idee konstytucjonalizmu	8
§ 3. Prawo konstytucyjne	8
I. Pojęcie prawa konstytucyjnego	8
II. Przedmiot prawa konstytucyjnego	10
III. Metody badawcze	11
§ 4. Podmioty władzy państwa	12
I. Organy państwa	12
II. Obywatele	12
III. Partie polityczne	13
IV. Związki wyznaniowe	16
V. Związki zawodowe	17
VI. Organizacje społeczne i grupy interesu	17
§ 5. Polskie konstytucje XX w.	19
I. Konstytucje II Rzeczypospolitej	19
II. Konstytucja PRL	21
III. Mała Konstytucja z 1992 r.	22
IV. Konstytucja z 1997 r.	23

Rozdział II. Źródła prawa	25
§ 6. Prawo	26
I. Pojęcie prawa	26
II. Pojęcie porządku prawnego i systemu prawnego	30
§ 7. Źródła prawa	31
I. Pojęcie źródeł prawa	31
II. System źródeł prawa	32
III. Pluralizm systemów źródeł prawa	38
IV. Hierarchia w pluralistycznym systemie źródeł prawa	43
§ 8. Ustawa zasadnicza	46
I. Konstytucja RP a prawo europejskie	46
II. Ustawa o zmianie Konstytucji	51
III. Powszechne zasady prawa międzynarodowego	52
§ 9. Umowy międzynarodowe	53
I. Pojęcie umowy międzynarodowej	53
II. Zwyczajowe normy prawa międzynarodowego	56
III. Prawo Unii Europejskiej	57
§ 10. Ustawa	60
I. Pojęcie ustawy	60
II. Wyłączność ustawy	63
III. Rodzaje ustaw	69
§ 11. Rozporządzenie z mocą ustawy	73
I. Pojęcie rozporządzenia z mocą ustawy	73
II. Rozporządzenie z mocą ustawy w świetle Konstytucji RP	74
§ 12. Rozporządzenie	76
I. Rozporządzenie a ustawa	76
II. Podstawa rozporządzenia	78
III. Szczegółowość rozporządzenia	79
IV. Kontrola rozporządzeń	81
§ 13. Akty prawa miejscowego	82
I. Cechy konstytutywne	82
II. Rodzaje aktów prawa miejscowego	83
§ 14. Inne źródła prawa	84
I. Jednostronne akty RP	84
II. Precedensy	84
III. Konwenanse	85
IV. Prawo zwyczajowe	86
V. Orzecznictwo sądowe	86
VI. Nauka prawa	87
Rozdział III. Konstytucja	89
§ 15. Definicja i terminologia	89
I. Etymologia i znaczenia terminu „konstytucja”	89
II. Definicja konstytucji	91

§ 16. Geneza konstytucji	94
I. Uwagi wstępne	94
II. Tło społeczno-ekonomiczne.....	95
III. Tło ideologiczne	96
§ 17. Tworzenie konstytucji.....	99
I. Sposoby tworzenia konstytucji	99
II. Optymalny tryb tworzenia konstytucji	101
§ 18. Zmiana konstytucji.....	102
I. Tło	102
II. Rodzaje zmian konstytucji	103
III. Zmiana Konstytucji RP	105
IV. Prawa fundamentalne	106
V. Częstotliwość zmian konstytucji.....	108
VI. Wejście w życie konstytucji.....	109
§ 19. Forma i systematyka konstytucji.....	110
I. Forma konstytucji	110
II. Systematyka ogólna konstytucji.....	110
III. Systematyka szczegółowa konstytucji.....	111
§ 20. Treść konstytucji	112
I. Ewolucja zakresu przedmiotowego konstytucji	112
II. Czynniki określające treść konstytucji.....	113
III. Optymalny katalog materii konstytucyjnych.....	115
§ 21. Wstępy do konstytucji	117
I. Cele preambuł.....	117
II. Charakter prawny	118
§ 22. Zasady i normy konstytucji	119
I. Zasady konstytucji.....	119
II. Normy konstytucji	120
1. Normy pisane i niepisane	121
2. Normy formalne i materialne	121
III. Hierarchia norm konstytucyjnych	123
§ 23. Funkcje konstytucji.....	124
I. Podstawowa triada.....	124
II. Funkcja statyczna i dynamiczna	125
§ 24. Gwarancje i wykładnia konstytucji.....	126
I. Gwarancje konstytucji.....	126
II. Wykładnia konstytucji	126
III. Konstytucja a inne systemy normatywne.....	128
§ 25. Stosowanie konstytucji	129
I. Stosowanie <i>sensu stricto et sensu largo</i>	129
II. Stosowanie bezpośrednio i pośrednio	129
III. Sądowe stosowanie konstytucji.....	130
§ 26. Rodzaje konstytucji	131

I. Konstytucja formalna i materialna	131
II. Idealizm prawniczy w pojmowaniu oddziaływania konstytucji.....	133
§ 27. Koncepcje konstytucji	134
I. Konstytucja bilans czy program?	134
II. Konstytucja państwa czy społeczeństwa?	136
III. Inne koncepcje	137
§ 28. Ocena Konstytucji III RP.....	139
I. Tło	139
II. Kryteria dobrej konstytucji	139
Rozdział IV. Zasady ustroju państwa.....	141
§ 29. Ustrój państwa, jego instytucje i zasady	142
I. Pojęcie ustroju państwa	142
II. Pojęcie instytucji ustrojowych	143
III. Pojęcie zasad ustroju państwa	143
§ 30. Zasada godności jednostki	145
I. Geneza	145
II. Pojęcie godności jednostki	147
§ 31. Zasada suwerenności	148
I. Geneza	148
II. Pojęcie suwerenności	149
III. Podmioty suwerenności	152
§ 32. Zasada reprezentacji	153
I. Geneza	153
II. Doktryna klasyczna	155
III. Doktryna współczesna	157
IV. Podsumowanie	159
§ 33. Zasada państwa prawa	160
I. Geneza	160
II. Definicja.....	163
III. Aspekt formalny	165
IV. Aspekt materialny.....	168
V. Trójjedyna „zasada zasad”	170
§ 34. Zasada podziału władzy państwowej.....	171
I. Geneza	171
II. Pojęcie podziału władzy	174
III. Interpretacje podziału władzy.....	177
IV. Równowaga organów.....	178
V. Rygorystyczna a liberalna wersja rozdziału	180
VI. Koncepcja rdzenia kompetencji.....	182
VII. Podział władzy a suwerenność i demokracja.....	185
§ 35. Zasada państwa świeckiego	187
I. Geneza	187

II. Pojęcie państwa świeckiego	190
III. Idea neutralności światopoglądowej państwa	192
IV. Specyfika polska	196
§ 36. Inne zasady	203
Rozdział V. Status prawny jednostki	205
§ 37. Uniwersalizm czy indywidualizm?	205
I. Ujęcie uniwersalistyczne	206
II. Ujęcie indywidualistyczne	206
§ 38. Geneza i rozwój ideologii praw człowieka	207
I. Starożytność	207
II. Średniowiecze	209
III. Renesans	210
IV. Wiek XVII	210
V. Oświecenie	211
VI. Wiek XIX i pierwsza połowa XX	211
VII. Okres po 1945 r.	212
§ 39. Terminologia z dziedziny praw człowieka	213
I. Pojęcie praw człowieka	213
1. Prawa człowieka w wymiarze etycznym	213
2. Prawa człowieka w wymiarze normatywnym	214
2.1. Wąskie i szerokie ujęcie praw człowieka	214
2.2. Prawa człowieka a prawa obywatela	215
3. Prawa człowieka w wymiarze procesowym	216
II. Wolność – prawo – obowiązek	216
III. Klasyfikacja praw człowieka	219
1. Prawa naturalne, polityczne i cywilne	219
2. Prawa cywilne i publiczne	220
3. Prawa wolnościowe i obywatelskie	220
4. Prawa wolnościowe i równościowe	220
5. Prawa tradycyjne i socjalne	220
6. Prawa osobiste, polityczne oraz ekonomiczne, społeczne i kulturalne ..	221
7. Prawa podstawowe i pozostałe	221
8. Podział na generacje praw człowieka	222
§ 40. Konstytucyjna regulacja praw człowieka	222
I. Konstytucyjne funkcje praw człowieka	222
II. Podstawowe zasady regulacji	223
1. Zasada godności	223
2. Zasada wolności	224
3. Zasada proporcjonalności	225
4. Zasada równości	226
5. Wolność a równość	228
6. Zasady dotyczące obywatelstwa	230

III. Podmioty praw człowieka.....	232
1. Obywatele a nie obywatele.....	232
2. Preferencje.....	234
3. Prawa człowieka a osoby prawne.....	235
IV. Adresaci praw człowieka.....	237
V. Prawa podmiotowe a normy programowe.....	239
VI. Granice ochrony.....	241
1. Zasada proporcjonalności.....	242
2. Zasada państwa demokratycznego.....	242
3. Koncepcja istoty wolności i praw.....	243
4. Zasada wyłączności ustawy.....	243
§ 41. Środki ochrony praw człowieka.....	244
I. Prawo do sądu.....	244
II. Prawo do wynagrodzenia szkody.....	245
III. Prawo do skargi konstytucyjnej.....	245
IV. Prawo do skargi do ETPC.....	246
V. Prawo do wystąpienia do RPO.....	247
VI. Inne środki ochrony.....	247
§ 42. Konstytucyjne obowiązki jednostki.....	248
I. Funkcje obowiązków jednostki.....	248
II. Reglamentacja w Konstytucji RP.....	249
Rozdział VI. Prawo wyborcze.....	251
§ 43. Pojęcia podstawowe.....	251
I. Wybory.....	251
II. Prawo wyborcze.....	253
III. System wyborczy.....	254
§ 44. Funkcje wyborów.....	255
§ 45. Zasady prawa wyborczego.....	256
I. Uwagi wstępne.....	256
II. Zasada powszechności wyborów.....	257
1. Przesłanki posiadania praw wyborczych.....	259
2. Zagadnienie niegodności wyborczej.....	261
3. Domicyl.....	262
4. Cenzusy zawodowe.....	263
5. Realizacja zasady powszechności wyborów.....	264
III. Zasada równości wyborów.....	264
IV. Zasada bezpośredniości wyborów.....	267
V. Zasada tajności głosowania.....	269
VI. Zasada wolności wyborów.....	270
§ 46. System wyborczy.....	272
I. Uwagi wstępne.....	272
II. Systemy większościowe.....	272

1. System większości względnej	273
2. System większości bezwzględnej	274
III. System proporcjonalny	275
1. Warianty systemu proporcjonalnego	276
1.1. Metoda <i>d'Hondta</i>	276
1.2. Metoda <i>Sainte-Laguë</i>	277
1.3. Metoda <i>Hare-Niemeyera</i>	278
2. Inne możliwości wpływania na wynik wyborów	279
IV. Systemy mieszane	280
§ 47. Organizacja wyborów	282
I. Organy wyborcze	282
II. Okręgi wyborcze	285
III. Obwody głosowania	286
IV. Rejestry i spisy wyborców	287
V. Uzupełnianie spisów wyborców	287
VI. Ułatwienia dla osób niepełnosprawnych i starszych	289
VII. Ułatwienia dla osób przebywających zagranicą	290
VIII. Komitety wyborcze	291
IX. Finansowanie wyborów	293
§ 48. Przebieg wyborów	295
I. Zarządzanie wyborów	295
II. Zgłaszanie kandydatów	296
III. Kampania wyborcza	298
IV. Cisza wyborcza	300
V. Głosowanie	300
VI. Ustalenie wyników głosowania i wyborów	301
VII. Weryfikacja ważności wyborów	303
VIII. Finansowe rozliczenie wyborów i subwencja partyjna	305
IX. Uzupełnianie składu organów przedstawicielskich	307
Rozdział VII. Referendum	309
§ 49. Instytucje demokracji bezpośredniej	309
I. Uwagi wstępne	309
II. Referendum jako instytucja demokracji bezpośredniej	310
III. Szczególne typy referendum	312
1. <i>Recall</i>	312
2. Weto ludowe	312
IV. Referendum na tle innych instytucji demokracji bezpośredniej	313
1. Zgromadzenie ludowe	313
2. Inicjatywa ludowa	313
3. Konsultacje ludowe	314
§ 50. Konstytucyjna regulacja i podział referendum	314
I. Referendum a konstytucja	314

II. Sposób określenia materii referendalnych	315
III. Rodzaje referendum	316
1. Kryterium zasięgu terytorialnego	316
2. Kryterium wymagalności	317
3. Kryterium mocy wiążącej	317
4. Kryterium momentu przeprowadzenia	318
5. Kryterium przedmiotowe	318
§ 51. Referendum w tradycji polskiej	318
I. Do 1989 r.	318
II. Lata 1989–1997.....	319
III. Po 1997 r.	320
§ 52. Prawna regulacja instytucji referendum w Polsce	321
I. Prawo referendalne a prawo wyborcze	321
II. Przepisy wspólne dotyczące referendum	321
1. Prawo uczestnictwa	321
2. Termin przeprowadzenia	322
3. Organizacja referendum	322
4. Kampania referendalna	323
5. Finansowanie referendum	324
6. Głosowanie	324
7. Ustalanie wyników	324
8. Ważność referendum	325
III. Referendum w sprawach o szczególnym znaczeniu dla państwa	325
1. Charakter prawny	325
2. Przedmiot referendum	326
3. Podmioty uprawnione do zarządzenia referendum	326
4. Wynik i skutek referendum	327
IV. Referendum w sprawie ratyfikacji umowy międzynarodowej	329
V. Referendum zatwierdzające zmianę Konstytucji RP	330
VI. Referendum lokalne	331
Rozdział VIII. Systemy rządów	333
§ 53. Kwestie terminologiczne	334
I. Pojęcie i rodzaje organów państwa	334
II. Pojęcie systemu rządów i ich rodzaje	335
§ 54. System prezydencki	336
I. Zasada podziału władzy	336
II. System hamulców ustrojowych	337
III. Monizm egzekutywy	341
§ 55. System parlamentarny	343
I. Geneza	343
II. Racjonalizacja systemu parlamentarnego	346
III. Dualizm egzekutywy	348

IV. Odpowiedzialność parlamentarna gabinetu.....	349
V. Wpływ egzekutywy na działalność legislatywy.....	351
§ 56. System dyrektorialny	354
I. Geneza i pojęcie.....	354
II. Względna supremacja legislatywy	357
III. Monistyczny i kolegialny charakter egzekutywy	357
IV. Podporządkowanie egzekutywy legislatywie	359
§ 57. System semiprezydencjalny	361
I. Pojęcie	361
II. Wybór prezydenta w głosowaniu powszechnym	362
III. Arbitraż polityczny prezydenta	363
IV. Podwójna odpowiedzialność rządu	365
§ 58. System rządów w Konstytucji RP z 1997 r.	367
I. Geneza	367
II. Cechy.....	368
Rozdział IX. Parlament	375
§ 59. Geneza parlamentu	376
§ 60. Struktura parlamentu	376
I. Mono czy multi?	376
II. Monokameralizm.....	377
1. Finlandia.....	377
2. Dania	378
3. Estonia	379
III. Bikameralizm.....	380
IV. Bikameralizm w państwach unitarnych.....	382
1. Wielka Brytania	382
2. Włochy	383
3. Francja.....	386
4. Polska	388
V. Bikameralizm w państwach federalnych	388
1. Stany Zjednoczone	389
2. Niemcy.....	392
3. Rosja	394
VI. Instytucja wspólnych posiedzeń izb bikameralnej legislatywy	397
§ 61. Funkcja ustawodawcza parlamentu	399
I. Katalog funkcji legislatywy	399
II. Inicjatywa ustawodawcza	400
III. Inicjatywa ludowa	403
IV. Postępowanie w parlamencie	404
V. Rozpatrywanie projektu ustawy przez Sejm	405
VI. Zgłaszanie poprawek	406
VII. Rola komisji sejmowych	408

VIII. Rola Senatu.....	410
IX. Rola prezydenta.....	412
X. Tryby szczególne.....	416
1. Projekty pilne	417
2. Projekty ustawy budżetowej	417
3. Zmiana konstytucji.....	418
4. Umowy międzynarodowe	420
5. Inne materie	420
XI. Funkcja prawodawcza parlamentu w kontekście członkostwa w UE ...	421
XII. Lobbying w procesie stanowienia prawa	424
§ 62. Funkcja kontrolna parlamentu	424
I. Znaczenie funkcji kontrolnej legislatywy	424
II. Kontrola plenarna Sejmu	426
III. Kontrola komisji sejmowych.....	428
IV. Indywidualne instrumenty kontroli.....	430
V. Uprawnienia kontrolne Senatu.....	431
§ 63. Funkcja kreatywna parlamentu.....	432
§ 64. Zasada autonomii parlamentarnej.....	433
I. Polska	433
II. Francja.....	434
§ 65. Kadencja parlamentu	436
I. Pojęcie i długość	436
II. Przedłużanie i skracanie kadencji.....	437
III. Zasada dyskontynuacji.....	439
§ 66. Tryb pracy parlamentu	441
I. Tryb sesyjny lub permanentny	441
II. Posiedzenia izby.....	442
III. Głosowanie.....	443
IV. Obrady	443
§ 67. Organizacja parlamentu	444
I. Tło porównawcze	444
II. Parlament RP	445
1. Marszałek Sejmu (Senatu).....	445
2. Prezydium Sejmu (Senatu).....	448
3. Konwent Seniorów.....	449
4. Sekretarze izby.....	449
5. Komisje parlamentarne	449
6. Kluby i koła poselskie (senatorskie)	452
§ 68. Status prawny deputowanego.....	452
I. Pojęcie mandatu przedstawicielskiego.....	452
II. Mandat imperatywny.....	453
III. Mandat wolny.....	455

IV. Czas trwania, nabycie i objęcie mandatu.....	456
V. Wygaśnięcie mandatu	456
VI. <i>Incompatibilitas</i>	457
VII. Uprawnienia deputowanych.....	460
1. Immunitet parlamentarny.....	460
2. Przywilej nietykalności deputowanego	462
3. Inne prawa deputowanego	463
4. Obowiązki deputowanego.....	464
5. Odpowiedzialność deputowanego.....	465
Rozdział X. Prezydent RP	467
§ 69. Modele ustrojowe głowy państwa w systemie parlamentarnym	467
I. Uwagi wprowadzające	467
II. Model reprezentacyjny.....	468
III. Model reglamentacyjny.....	470
IV. III Rzeczpospolita	473
§ 70. Charakter prawny, funkcje i zadania Prezydenta RP.....	475
I. Pojęcia	475
II. Funkcja najwyższego reprezentanta państwa	475
III. Funkcja gwaranta ciągłości władzy państwowej	477
IV. Funkcja arbitra.....	478
§ 71. Podział zadań dualistycznej egzekutywy.....	480
I. Polityka zagraniczna	480
II. Polityka wewnętrzna.....	482
§ 72. Kompetencje Prezydenta.....	483
I. Kompetencje związane z rządem.....	483
1. Formowanie, dymisjonowanie i zmiany w składzie.....	483
2. Wpływanie na kształt polityki.....	484
3. Bezpieczeństwo państwa.....	485
II. Kompetencje związane z parlamentem.....	487
1. Kompetencje organizacyjne	487
2. Kompetencje inicjatywne	487
3. Kompetencje hamujące.....	488
III. Kompetencje związane z sądownictwem	491
1. Kompetencje organizacyjno-kontrolne	491
2. Kompetencje inicjujące	492
3. Kompetencje władcze	493
§ 73. Akty urzędowe i prerogatywy Prezydenta	494
I. Akty urzędowe	494
II. Prerogatywy <i>sensu stricto</i>	495
III. Prerogatywy <i>sensu largo</i>	496
§ 74. Tryb wyboru i odpowiedzialność Prezydenta	497
I. Tryb wyboru i kadencja	497
II. Odpowiedzialność Prezydenta.....	499

Rozdział XI. Rada Ministrów	501
§ 75. Modele egzekutywy.....	502
I. Egzekutywa monokratyczna.....	502
II. Egzekutywa dualistyczna.....	503
III. Egzekutywa departamentalna.....	505
§ 76. Rząd w systemie parlamentarnym.....	505
I. Pojęcie rządu.....	505
II. Struktura formalna.....	507
III. Struktura polityczna.....	511
IV. Funkcje.....	512
§ 77. Funkcje ustrojowe Rady Ministrów.....	513
I. Funkcja kierownictwa politycznego.....	513
II. Funkcja koordynacyjna.....	514
III. Funkcja wykonawcza.....	514
§ 78. Kompetencje Rady Ministrów.....	514
I. Służące realizacji funkcji kierownictwa politycznego.....	514
II. Służące realizacji funkcji koordynacyjnej.....	515
III. Służące realizacji funkcji wykonawczej.....	517
§ 79. Powoływanie Rady Ministrów.....	519
I. Uwagi wprowadzające.....	519
II. Dymisja Rady Ministrów.....	519
III. Podstawowy wariant powoływania Rady Ministrów.....	521
IV. Rezerwowe warianty powoływania Rady Ministrów.....	524
§ 80. Zmiany w składzie Rady Ministrów.....	525
§ 81. Skład Rady Ministrów.....	526
I. Uwagi wprowadzające.....	526
II. Prezes Rady Ministrów.....	527
III. Wiceprezes Rady Ministrów.....	530
IV. Ministrowie.....	531
§ 82. Struktura Rady Ministrów.....	533
I. Stały Komitet Rady Ministrów.....	533
II. Rada Legislacyjna.....	534
III. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów.....	535
§ 83. Tryb pracy Rady Ministrów.....	536
§ 84. Odpowiedzialność Rady Ministrów.....	538
I. Pojęcie i rodzaje odpowiedzialności.....	538
II. Solidarna odpowiedzialność parlamentarna.....	539
1. Wotum nieufności.....	540
2. Odmowa udzielenia wotum zaufania.....	541
3. Absolutorium.....	543
III. Indywidualna odpowiedzialność parlamentarna.....	544
IV. Odpowiedzialność konstytucyjna.....	545

Rozdział XII. Sądy i prokuratura	547
§ 85. Pojęcie wymiaru sprawiedliwości.....	547
I. Wymiar sprawiedliwości na tle prawnych sfer działania państwa.....	547
II. Wymiar sprawiedliwości w Konstytucji RP.....	549
§ 86. Zasady organizacji i funkcjonowania sądów	552
I. Uwagi wprowadzające	552
II. Zasada niezależności sądów	552
III. Zasada jednolitości sądów	554
IV. Zasada wieloinstancyjności postępowania sądowego.....	554
V. Zasada udziału obywateli	555
VI. Zasada prawa do sądu.....	558
VII. Zasada prawa do obrony.....	559
VIII. Zasada jawności	560
§ 87. Struktura sądów w Polsce	561
I. Sąd Najwyższy.....	561
II. Sądy powszechne.....	565
1. Struktura sądów	565
2. Organy sądów.....	567
III. Sądy administracyjne	570
1. Geneza i ewolucja.....	570
2. Zadania	572
3. Struktura sądów	572
4. Organy sądów.....	573
IV. Sądy wojskowe.....	574
§ 88. Krajowa Rada Sądownictwa	576
I. Geneza i charakter prawny	576
II. Zadania i kompetencje	578
III. Skład i organizacja	579
§ 89. Status prawny sędziów.....	580
I. Niezawisłość sędziowska.....	580
II. Gwarancje niezawisłości.....	581
1. Gwarancje formalne	581
2. Gwarancje materialne	585
§ 90. Prokuratura RP	586
I. Ewolucja prokuratury w Polsce	586
II. Zadania i kompetencje prokuratury.....	589
III. Jednostki organizacyjne prokuratury	590
IV. Hierarchia.....	592
V. Wymogi wobec kandydatów na prokuratorów	594
VI. Niezależność prokuratorska	595
Rozdział XIII. Trybunał Konstytucyjny	597
§ 91. Ochrona konstytucji – kontrola konstytucyjności prawa	597

I. Uwagi wprowadzające	597
II. Początki kontroli konstytucyjności prawa – Anglia i USA	598
III. Europa	599
IV. Rozwój kontroli konstytucyjności w Polsce	600
V. Podstawowe rodzaje kontroli	601
§ 92. Funkcje Trybunału Konstytucyjnego	602
I. Założenia i klasyfikacja	602
II. Kontrola norm	604
1. Uwagi wprowadzające	604
2. Wzorce kontroli	604
3. Kryteria i tryby kontroli	605
4. Poziomy kontroli	608
4.1. Kontrola ustaw	609
4.2. Kontrola umów międzynarodowych	610
4.3. Kontrola aktów podustawowych	610
III. Rozpatrywanie skarg konstytucyjnych	611
1. Geneza i ewolucja	611
2. Aktualne modele skargi	612
3. Podmioty uprawnione do złożenia skargi	613
4. Podstawa i przedmiot skargi	614
5. Przesłanka subsydiarności	615
6. Skutek skargi konstytucyjnej	616
IV. Badanie konstytucyjności celów lub działalności partii politycznych ..	618
1. Badanie konstytucyjności celów	618
2. Badanie konstytucyjności działalności	618
V. Rozstrzyganie sporów kompetencyjnych	619
§ 93. Pozycja ustrojowa Trybunału Konstytucyjnego	620
I. Charakter prawny TK	620
II. Organizacja TK	622
III. Status prawny sędziego TK	623
§ 94. Postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym	625
I. Wszczęcie postępowania	625
II. Przebieg postępowania	626
III. Składy orzekające	627
§ 95. Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego i ich skutki prawne	627
Rozdział XIV. Trybunał Stanu	631
§ 96. Pojęcie i geneza odpowiedzialności konstytucyjnej	631
I. Pojęcie odpowiedzialności konstytucyjnej	631
II. Geneza i rozwój odpowiedzialności konstytucyjnej	632
§ 97. Ewolucja odpowiedzialności konstytucyjnej w Polsce	638
I. I Rzeczpospolita oraz Konstytucje z lat 1807 i 1815	638
II. II Rzeczpospolita	639

III. Polska Ludowa.....	642
IV. III Rzeczpospolita	643
§ 98. Pozycja ustrojowa Trybunału Stanu	644
I. Charakter prawny	644
II. Zakres działalności.....	645
III. Skład	647
§ 99. Procedura egzekwowania odpowiedzialności konstytucyjnej	648
I. Postępowanie parlamentarne.....	648
II. Postępowanie przed Trybunałem Stanu	651
Rozdział XV. Organy kontroli państwowej	653
§ 100. Pojęcie kontroli państwowej.....	653
I. Definicja i rodzaje.....	653
II. Kontrola – nadzór – kierownictwo.....	655
III. Geneza i ewolucja instytucji kontroli państwowej.....	656
§ 101. Najwyższa Izba Kontroli.....	657
I. Początki i ewolucja.....	657
II. Charakter prawny NIK	659
III. Przedmiotowy i podmiotowy zakres kontroli NIK	660
IV. Tryb działania NIK	661
V. Organizacja NIK.....	662
§ 102. Rzecznik Praw Obywatelskich.....	664
I. Geneza instytucji <i>ombudsmana</i>	664
II. Charakter prawny RPO.....	666
III. Funkcje RPO	667
IV. Zakres działania RPO	668
V. Formy działania RPO	670
VI. Powoływanie i odwoływanie RPO	674
§ 103. Rzecznik Praw Dziecka.....	674
I. Geneza instytucji obrońcy praw dzieci.....	674
II. Charakter prawny RPD.....	676
III. Funkcje RPD.....	677
IV. Zakres działania RPD.....	677
V. Formy działania RPD	678
VI. Powoływanie i odwoływanie RPD	681
VII. Rzecznik Praw Dziecka a Rzecznik Praw Obywatelskich.....	681
Rozdział XVI. Inne organy konstytucyjne.....	683
§ 104. Samorząd terytorialny – uwagi wprowadzające.....	683
I. Pojęcie.....	683
II. Samorząd a autonomia.....	685
III. Rodowód samorządu.....	686
IV. Doktryny samorządności terytorialnej	687
V. Geneza i ewolucja samorządu w Polsce	688

§ 105. Zasada samorządności terytorialnej w świetle Konstytucji RP	691
I. Normy konstytucyjne.....	691
II. Reguła subsydiarności	692
III. Reguła decentralizacji władzy publicznej	693
IV. Reguła samodzielności jednostek samorządu terytorialnego	695
V. Konstytucyjne zasady organizacji samorządu terytorialnego	696
§ 106. Zadania jednostek samorządu terytorialnego	697
I. Zadania własne.....	697
II. Zadania zlecone.....	698
III. Dochody.....	699
§ 107. Struktura samorządu terytorialnego.....	700
I. Województwo	701
1. Samorząd województwa	701
2. Wojewoda	702
II. Powiat.....	704
III. Gmina.....	705
§ 108. Organy samorządu terytorialnego	706
§ 109. Nadzór nad samorządem terytorialnym.....	707
I. Pojęcie.....	707
II. Organy i środki nadzoru	707
§ 110. Narodowy Bank Polski.....	708
I. Uwagi wprowadzające	708
II. Zadania NBP	709
III. Struktura NBP	711
1. Prezes NBP	711
2. Zarząd NBP	711
3. Rada Polityki Pieniężnej.....	712
§ 111. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	713
I. Geneza i ewolucja.....	713
II. Zadania KRRiT.....	714
III. Kompetencje KRRiT.....	715
IV. Charakter prawny KRRiT.....	716
V. Skład KRRiT, jej kadencja i Przewodniczący	716
VI. Status członków KRRiT	717
Rozdział XVII. Stany nadzwyczajne	719
§ 112. Pojęcie stanu nadzwyczajnego.....	719
I. Definicja i cechy.....	719
II. Dwa modele	721
III. Obostrzenia międzynarodowe	722
§ 113. Pojęcia pokrewne	723
I. Reagowanie kryzysowe	723
II. Stan wyższej konieczności	724

III. Kryzys gospodarczy	725
IV. Doktryna konieczności państwowej (<i>Notrecht</i>)	725
V. Stan wojny	727
§ 114. Zasady konstytucji RP dotyczące stanów nadzwyczajnych.....	727
§ 115. Stan wojny	731
I. Przesłanki wprowadzenia	731
II. Czas wojny	733
III. Użycie sił zbrojnych poza granicami Polski	734
§ 116. Stan wojenny.....	735
I. Podmiot wprowadzający	735
II. Przesłanki wprowadzenia	736
III. Kompetencje organów.....	737
IV. Ograniczenia wolności i praw	739
§ 117. Stan wyjątkowy	740
I. Podmiot wprowadzający	740
II. Przesłanki wprowadzenia.....	741
III. Kompetencje organów.....	743
IV. Ograniczenia wolności i praw	743
§ 118. Stan klęski żywiołowej	744
I. Podmiot wprowadzający	744
II. Przesłanki wprowadzenia.....	745
III. Kompetencje organów.....	746
IV. Ograniczenia wolności i praw	746
Indeks rzeczowy.....	749